

ט"ו באב

ע"י תענית כו ע"ב: אמר רבן שמעון בן גמליאל, לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין, שלא לביש את מי שאין לו. כל הכלים טעונים טבילה. ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים. ומה היו אומרות, בחור, שא נא עיניך וראה, מה אתה בורר לך. אל תתן עיניך בנוי, תן עיניך במשפחה. (משלי לא) שקר החן והבל היפי, אשה יראת יי היא תתהלל. ואומר, תנו לה מפרי ידיה, ויהללוה בשערים מעשיה. וכן הוא אומר, (שיר השירים ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום התנתו וביום שמחת לבו. ביום התנתו, זו מתן תורה. וביום שמחת לבו, זה בנין בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו. אמן:

ועיי"ש ל ע"ב: בשלמא יום הכפורים משום דאית ביה סליחה ומחילה יום שניתנו בו לוחות האחרונות אלא חמשה עשר באב מאי היא אמר רב יהודה אמר שמואל יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה מאי דרוש זה הדבר אשר צוה ה' לבנות צלפחד וגו' דבר זה לא יהא נוהג אלא בדור זה אמר רב יוסף אמר רב נחמן יום שהותר שבט בנימין לבוא בקהל שנאמר ואיש ישראל נשבע במצפה לאמר איש ממנו לא יתן בתו לבנימן לאשה מאי דרוש אמר רב ממנו ולא מבנינו (אמר) רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן יום שכלו בו מתי מדבר דאמר מר עד שלא כלו מתי מדבר לא היה דבור עם משה שנאמר ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות וידבר ה' אלי אלי היה הדבור עולא אמר יום שביטל הושע בן אלה פרוסדיות שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל ואמר לאיזה שירצו יעלו רב מתנה אמר יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה ואמר רב מתנה אותו יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו יום שפסקו מלכרות עצים למערכה (תניא) [דתניא] רבי אליעזר הגדול אומר מחמשה עשר באב ואילך תשש כחה של חמה ולא היו כורתין עצים למערכה לפי שאינן יבשין אמר רב מנשיא וקרו ליה יום תבר מגל מכאן ואילך דמוסיף יוסיף ודלא מוסיף יאסף תני רב (יאסף) [יסוף] (תני רב יוסף) מאי יאסף אמר רב יוסף תקבריה אימיה.

ע"י תיקון סג ע"ב: בההוא זמנא דשמחת תורה שויין (נ"א שריא) עטרה בריש כל צדיק לעילא כמה דאת אמר (שיה"ש ג יא) בעטרה שעטרה לו אמו ביום התונתו וביום שמחת לבו ביום התונתו דא שכינתא תתאה וביום שמחת לבו דא שכינתא עלאה

ועיי"ש קעא ע"א: צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום התונתו וביום שמחת לבו שכינתא עלאה שכינתא תתאה

ע"י זהר ח"ב קלה ע"א: ותולעת שני דא איהו ט"ו באב דבנות ישראל הוו נפקי במאני מלת כמה דאת אמר (איכה ד ה) האמונים עלי תולע וכו' ט"ו באב איהו קיימא בחדוה על בנות ישראל כל שאר יומין אינון לתקונא דילה ועל דא אשר תקחו מאתם כתיב תרגום: ותולעת שני זהו ט"ו באב שבנות ישראל היו יוצאות בכלי מילת כמו שנאמר האמונים עלי תולע וכו' חמשה עשר באב הוא עמד בשמחה על בנות ישראל כל שאר הימים הם לתקון שלה ולכן כתוב אשר תקחו מאתם.

ע"י פע"ח (שער מקרא קודש - פרק ד): ט"ו באב נצח, חנוכה הוד, פורים יסוד.

ועיי"ש שבועות א: כבר כתבנו סדר המועדות, בחג הפסח עד ט"ו בשבט, נצח, פורים, יסוד, חנוכה, הוד. ולפי שפרשנו במקום אחר, חנוכה בנצח, ופורים בהוד,

ט"ו באב

יצדק מאוד ט"ו באב ביסוד, ויגיד עליו ריעו בט"ו בשבט, שהוא מלוי הלבנה, מלא כל הארץ, ודאי שמבין שניהם תתחנט עלים של פירות אילן כדלקמן. והנה ט"ו באב, בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים. כמבואר סוף תענית, וסוד הזיוגים יונקת מבינה, סוד יוה"כ, כמ"ש הנושא אשה לשם שמים, עונותיו נמחלין לו. וסוד כרמים, כטעם כי כרם י"י צבאות בית ישראל, כי כרם גימט' י' הו"ו"ת. ועוד פי' בעיגול, כמו כרם ביבנה, שכולם רואין זאת לתוספת צניעות, ונסמכו מלתא של אותו יום, הואיל שבו הותר שבט בנימין לבא בקהל, והותרו השבטים לבא זה בזה, ובו ביטלו המבטל עלית הרגל, וכל הנטיעות של אותו יום, פסקה ערלה שלהם לזמן מועט, שהוא ב' שנים ומחצה דוקא, והוא שיעור תיקון הזמן שנחלקו ב"ש וב"ה פרק קמא דעירובין אם נוח לאדם שנברא וכו', עיין שם הפסוק ערלת לב, ובו כלו מתי מדבר. ובו ניתנו הרוגי ביתר לקבורה. ובו תבר מגל, שכל אותו יום כורתין עצים למערכה ותו לא, לפיכך הרבו בתפילות באותו יום, ומביאין קרבן עצים למערכה, כמ"ש בתענית, אלו הם ז' מעלות טובות של אותו יום, המכונה ליסוד, שהוא ז' בכ"מ. ותנן התם באמרם, פי' בעל הכרמים, הנעשין שושבינן לזרע קודש, בסוד בחור שא עיניך וראה, בסוד אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי, עזרי בסוד עזר כנגדו, ובנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים ושוחקות, שהוא שבח גדול אליהם בכל זמן. ואף לגירסא אחרת דתנינן תמן ואומרת, אין הכונה זה בלי ספק מאמרם, אלא על זקנות שבהם, שהיו אומרות כך, היינו את הילדות לצוותא ולצניעותא. לא יקשה אמרן ובלבד שתעטרני בזהובים, כי כן דרך הנשים שתאמרנה כך הזקנות לשם הילדות כדי לחבבן בעיניהם.

עי' מאה קשיטה לרמ"ע מפאנו (סימן פא): תנן התם לא היו י"ט לישראל כט"ו באב וכיוה"ך וכו'. דע כי ט"ו באב סודו בצדיק יסוד עולם כמבואר לנו יפה בסדר המועדות יעויין שם ויגיד עליו ריעו ט"ו בשבט שזה במלוי הלבנה מלא כל הארץ ודאי ועוד שמבין שניהם תתמעט ערלתן של פירות האילן כדלקמן. והנה בט"ו באב בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים כמבואר במשנה שבו סוד הזווג ויונק מבינה סוד יוה"ך ושוה לו במחולות הללו אעפ"י שהוא אסור בתשמיש המטה מ"מ לשדוכין בעלמא יום הוא מקודש לכך בסוד הנושא אשה לשם שמים עונותיו נמחלין ועוד מלכא עלאה בזכור אסתיים וסוד כרמים כטעם כרם ה' צבאות בית ישראל כי כרם בגי' י' הויות. ועוד פירושו בעגול כמו כרם דיבנה שיהו כלן רואות זו את זו לתוספת צניעות ואהבה אחוה ומסמנא מלתיה של אותו היום הואיל ובו הותר שבט בנימין לבא בקהל והותרו שבטים לבא זה בזה ובו בטל המבטל עלית הרגל ועוד יש ליום זה רבו יתירא כי הוא ישוב גדול לא"י שכל העם מרבים (נעיעועיהם) [נטיעותיהם] ומקדימים לבו ביום והוא בכלל הואיל וכל נטיעותיו פוסקת ערלה שלהן לזמן מועט שהוא ב' שנים ומחצה דוקא הוא שיעור הזמן שנחלקו ב"ש וב"ה אם נוח לו לאדם שנברא על סוד הפסק ערלת הלב עד מהרה ובו כלו מתי מדבר ובו ניתנו הרוגי ביתר לקבורה והוא יום תבר מגל שכל אותו היום כורתים עצים למערכה ותו לא לפיכך רבו בהפלגה באותו היום מביאי קרבן עצים כמבואר במשנה. וסוד תבר מגל לשבר כח הקלפות בסוד ג' נשים מחלת ואגרת בתה ולילית סבתא סימן מגל והוא נוסרי' משלם גמול לאויביו כי שבירתן ובטולן בשם תרע"א וד' אותיותיו בגי' תבר מגל ועם הכולל תרע"ו אלה איפוא הם ז' מעלות טובות שנטל אותו היום המכוון ליסוד שהוא שביעי בכ"מ. ותנן התם ואומרים פי' בעלי הכרמים הנעשים שושבינים לזרע קדש בחור שא עיניך וראה בסוד אשא עיני אל ההרים המפורש לנו במקומו. (באין) [מאין] יבא עזרי סוד עזר כנגדו ובנות ישראל חולות ושוחקות שהוא שבח גדול אליהן בכל זמן ואף לגרסא אחרת דתנינן בה ואומרות אין הכוונה בלי ספק אלא על הזקנה שבהם שהיו אומרות כך ההלכו את הילדות לצוותא וצניעותא לפיכך היה שאול קובל על אמו של יהונתן ואף היא מזלה חזא בו בשאול הוד מלכות ובושת ופגם היה לה שתפסוק המלכות מיהונתן בנה וכן הנערות יוצאות לשאוב מים ששאל להן שאול היש בזה הרואה האריכו למעניתן להסתכל ביופיו כמד"א מלך ביופיו תחזינה

ט"ו באב

עיניך כי המלכות מדת נקבה ומזלייהו חזא וכן הנשים המשחקות בתופים לפני שאול על מות גלית הפלשתי הרגישו הוד מלכות בדוד יותר משאול ולא תקשה לשון שתעטרנו בזהובים למה שאמרנו כי היא היתה שיחת הזקנות כי דרך צחות הלשון שתאמרנה כן הזקנות לשם ילדות לחבבן לעיני בחורי חמד. וטעם ד' משפחות יפיפות מיוחסות עשירות (ובינונית) [ובינוניות] ששנו בברייתא הן הנה מכוונות לד' אותיות שבשם שתשרה לכלן שכינה ביניהם. הללו אומרות אין אשה אלא לנוי בה"א אחרונה שחורה ונאוה לא נוי של תפלות דהא תסתיים מתני' שקר החן והבל היופי. והללו אומרות תנו עיניכם במשפחה שאין אשה אלא לבנים שסודם בוא"ו שבשם. הללו משתבחות בעושר סוד ה"א ראשונה. (בינונית) [בינוניות] ועניות תולות עיניהם למרום ליו"ד שבשם חכמה עלאה ואומרות קחו מקחכם לש"ש שהוא בגי' חכמה בכלילות עשר הרי יו"ד אצל חכמה והלמד שמושית ואינה מן המנין. ואפשר לדרוש אותם ג"כ ממעלה למטה וקל להבין.

ובלבד שתעטרנו בזהובים פי' לקנות בהם תכשיטים לאחר נשואין כי כלם בחכמה עשית ובהכי דייק שפיר מה אתה בורר לך לא מי אתה בורר אלא מה דוקא פירוש באיזו מדה טובה תנוח דעתך שאפילו האומרת ע"מ שאני עניה ונמצאת עשירה תנינן בה שהטעתו דאיכא מאן דלא בעי (מסאבא) [מסאנא] דרב מכרעיה וזהו סמיכות המקראות שבאו במשנה שקר החן וכו' תנו לה מפרי ידיה צאנה וראנה וכו' כי הפסוקים דסוף משלי הם הסתכלות האנשים בשבחן של בנות ופסוק צאנה וראנה דשיר השירים הוא התבוננות הבנות בעטרה דגברי ואף ביוה"ך תשמחנה הבתולות במחול שהוא עצמו יום סליחה ובו ההזמנה אל הזוג ליום ח' של חג ובו ניתנו לוחות שניות שנתקיימו בידינו סימן יפה לנולדים שיהו זרע ברך ה' מקרא שאין לו הכרע אשר ברכו ה' ושהוא ברך ה' בטרם יצא מרחם לפיכך נקרא במשנה יום חתונה למתן תורה בלוחות שניות וביוה"ך ג"כ נתחנך בית ראשון וגם ט"ו באב יום שמחה לבנין ב"ה אשר בשילה שבו הותרו השבטים ובמקדש שייך תבר מגל ועליית הרגל שהיא שמחה רבתי ודי בזה: